Thorvald Staunings nytårstale

Taler
Thorvald Stauning
Statsminister

Dato
1. januar 1940

Jeg ønsker alle mine Landsmænd et godt og lykkeligt Aar, men jeg vil ikke skjule, at det er med et neddæmpet Haab, at vi kan skride ind i det nye Aar, thi uden for vor Grænser er der Ufred og mange Klager, mange Suk og megen Graad trænger ind til os.

Der er og har længe været Vanskeligheder her i Landet. Vi er begyndt at føle Glæde over almindelige Opsving over Erhvervslivets Fremgang, over Landbrugets forbedrede Vilkaar, over Arbejdsløshedens Formindskelse fra Dag til Dag, men atter formørkedes Tilværelsen. Krigen udbrød, og nye Vanskeligheder optaarnedes.

Under Krig er Danmark kun henvist til at leve sin egen fredelige Tilværelse, men naar dette sker, saa er Danmark – trods alle Vanskeligheder, der kan befrygtes – dog et af Verdens lykkeligste Lande.

Vi kunde paa Grund af Landets Karakter ikke skabe et Forsvarsvæsen som andre Lande, selv om Viljen havde været til stede, og disse Forhold i Forening med den Uvilje imod Krig, som efterhaanden er udviklet i Befolkningen, har ført Danmark i en Stilling der umuliggør alle Forestillinger om effektivt Krigsberedskab. Vort Land er indrettet paa at udøve en Bevogtning for Nevtralitet, men krigsførelse i egentlig Forstand er udelukket af de geografiske forhold, ligesom Befolkningens ringe Størrelse ogsaa udelukker Tilstedeværelsen af en Hær, der kan tage Kamp op imod de Magter, som kan tænkes at staa kampberedte overfor Danmark.

Igennem lange Tider har Nevtralitet været anerkendt som en naturlig Stilling for de smaa Nationer. De store Magters ledende Personer, Regeringer og Parlamenter har udtrykt deres Forstaaelse for disse Smaastaters Holdning og Traktater, og Pagter, der udelukkede Angreb paa disse Stater, er afsluttet og

skulde tjene til Sikring, selv om andre Nationer kom i Strid.

Nevtralitet fritager ikke for folkeretlige Forpligtigelser. Man skal forholde sig passiv over for Krig, man skal være upartisk over for de Krigsførende. Vil man drive Handel, skal man forsætte i det Spor, der er fulgt i Fredstid, man kan ikke unddrage den ene Part Varer, som man sædvanligvis afsætter til denne, for at forøge Afsætningen hos den anden Part. Man skal være udrustet saaledes, at man kan hindre Parterne fra at benytte nevtralt Omraade i Krigsøjemed, og man skal derfor udøve Kontrol og Bevogtning baade af Land og Søomraader.

Den nevtrale Stat har imidlertid mange Vanskeligheder, og særlig træder disse stærkt frem under den Krig, som nu foregaar. Vi skal have tilførsler af Varer fra begge krigsførende Parter og desuden fra Kanada, Sydamerika, Chile og andre Lande. Disse Tilførsler er Betingelsen for at kunde opretholde Produktion og Handel som i normale Tider.

Vi har alle Grund til ved dette Aarsskifte at takke Søfartens Mænd, fordi de bogstavelig har sat Livet ind paa Opfyldelsen af den Pligt, de som Danske har til at hjælpe deres Land igennem denne haarde Tid. Landbrug og anden Eksportvirksomhed er saare vigtig for Landet og saa længe de forskellige Led sættes ind paa Opretholdelse af Produktionen, for at Landet kan gennemføre sin Nevtralitetspolitik, er der Grund til Anerkendelse, men størst Taknemmelighed og Anerkendelse skylder vi det Erhverv, hvis Udøvere hver Dag sætter Livet på Indsats, og som i de svundne Maaneder har set mange brave Mænd miste Livet i Landets Tjeneste.

Lad os på denne Nytaarsdag samles i en Tak og i et Løfte om, at den Daad, Søfolkene udfører, ikke skal blive glemt!

Det er forstaaeligt, at Folk under Indtrykket af de Ulykker, som Krigsførelsen paafører Danmark og andre nevtrale Lande, spøger om vi og de andre kan forblive nevtrale. Jeg forstaar godt, at Spørgsmaalet opstaar, men jeg ser ikke, hvilken anden Vej vi skulde følge. For Krigens Udfald er vor Stilling uden Betydning, men for vor Nation er der kun sikker Udsigt til Undergang, hvis Nevtraliteten blev opgivet.

Det er med dyb Sorg og med stor Bekymring, vi ser paa Krigen og de med den følgende Ulykker, og det er naturligvis et overordentlig Slag, der er rettet imod

Finland, der som de øvrige Nordiske Lande troede sig sikret ved Aftaler og Traktater, der skulde udelukke Angreb.

Spørgsmaalet om Værdien af Traktater, Nevtralitetserklæringer og Anerkendelse af saadanne er kommet ind paa Livet af det nordiske Folk, og vi maa dybt beklage, at Folkeretten er blevet svækket saaledes, som det synes at være Tilfældet.

Hvad Maalet er for den russiske Stats adfærd over for Finland, er det ikke min Sag at udrede, det er i hvert fald sikkert at Troen paa Sandhed og Ret har lidt stor Skade. Det kan dog ikke tænkes, at Evropas Nationer kan lade den Skæbne, der synes tiltænkt Finland, være dem ligegyldig. Vi har for Alvor faaet at se og at føle, hvad den nye Krig betyder, og Nordens fredselskende Folk har al Grund til at betragte den sidste Tids Tildragelser med den alvorligste Bekymring.

Jeg forsøger ikke at være Dommer angaaende Krigens Maal, men det ved jeg, at Krigen vil medføre Ulykker, Lidelser, Tab af Menneskeliv, Forødelse af Værdier og Nedbrydelsen af menneskelige Følelser, Svækkelse af den Kultur, som man i Fredstid søger at fæstne og udvikle.

Jeg skal ikke bedømme de Krigsførendes Udsigter, men jeg kan se, at Krigen medfører navnløse Lidelser og Tab for alle – Forarmelse og Fattigdom, og dernæst maa kolossale Byrder paa kommende Slægter følge af en langvarig Krig – vi har dog alle sørgelige Erfaringer fra 1914 til 1918.

Og det kan enhver se, at de smaa Nationer i Evropa, de Nevtrale vil bukke under, hvis Krigen fortsat skal gaa ud over disse, saaledes som det er sket i de forløbne fire Maaneder. Jeg spaar ikke om de Nevtrales Skæbne, men jeg ser paa de Kendsgerninger, jeg har for Øje, og jeg ser ikke forhaabningsfuldt paa Fremtiden.

Imidlertid, det vi ved, at Haabløshed er en daarlig Ledestjerne. Vi har her i Nordens Lande følt en stærk Samhørrighed, og vi har anlagt Folkenes Liv paa Fredens Gerning. Vi har indbyrdes lovet hinanden Fred, og vi har indrettet os saaledes, at ingen Trussel kom fra Norden imod noget andet Land. Det er forstaaeligt, at vi er dybt skuffede over de Tildragelser, der igennem Finland rykker ind i Norden, og vi appellerer derfor stadig til den Retsfølelse, der dog maa leve i enhver Nation inden for Civilisationens Omraade.

For det danske Folk er der kun én Vej farbar. Vi maa fortsætte paa Nevtralitetens Vej, og vi maa haabe paa Holdbarheden af de Løfter og Aftaler, som gælder for os.

Jeg kommer paa denne Aarets første Dag til det Folk jeg selv tilhører, og som jeg har tjent i hele mit Liv. Jeg kommer til Folket, til alle mine Landsmænd med de bedste Ønsker for det nye Aar, med Ønsket om, at vi der lever, maatte faa Lov til at opleve Freden endnu en Gang. Men det er fremgaaet af, hvad jeg har sagt, at vi maa imødese en streng, en haard Tid, i hvilken maaske mange Landsmænd vil segne. Vi kan ikke gribe til Vaaben, og det vilde også være uden Værdi, men ogsaa til Freden kræves der Sammenhold. Vanskelighederne er godt begyndt, men der vil komme flere. Det gælder om at holde sammen og om at holde ud sammen. Indbyrdes Strid om det, der i Forhold til det store, som foregaar, er Smaating, er upassende i en mørk alvorstung Tid. Vi maa bære Nationens Byrder i Fællesskab, og de, der har Evne maa tage en Part af det, de Svage maa lade ligge. Vi vil alle komme til [at] føle Tidens Tryk, og der vil komme mange Krav, efterhaanden som Tiden gaar. Men for os alle gælder det, at vi maa se paa vort Lands og hele vort Folks Sag, før vi forfalder til egoistiske Betragtninger.

Det gælder om at vise Verden, at her lever et Folk, der anstrenger sig for at gøre sin Gerning. Vi maa ikke lade staa til i sløv Ligegyldighed, men holde Produktionslivet i god Gang, saa godt som vi er i Stand til det under den Svækkelse, der paaføres Landet udefra. Erhvervslivet maa holdes i Gang. Tilførsler er en Nødvendighed, men for at faa disse, maa der produceres det, som kan give os Midlerne til Indkøb ude i Verden.

Produktion og Omsætning er Livet for det danske Folk, og hermed løser vi en Opgave ikke alene for os selv, men ogsaa for andre Nationer. Produktionen er Arbejde og Indtægt for de Hundredetusinder af Arbejdere, og det er vigtigere at skaffe Kul, Jern, Foderstoffer og andet Produktionsbehov til Landet end den Luksus, som der nu og da jamres over, at vi ikke faar i samme Omfang som før.

Vi skylder vort land at staa sammen om Opgavernes Løsning. Nu gælder det ikke den enkelte og ikke politiske Retninger. Nu gælder det Danmark og det danske Folk.

Lad os fra Hjem til Hjem i denne Stund love at staa sammen i vort Lands

Interesse, og i Haabet om Tilslutning fra hele Folket udtaler jeg Ønsket om et godt Nytaar med Fred som det vigtigste for hele Menneskeheden!

Kilde
Manuskript taget fra danmarkshistorien.dk med tilladelse fra udgiver.

Kildetype
Dokumentation på online medie

Tags
Anden Verdenskrig, Nytårstale, Socialdemokratiet, Udvalgte nytårstaler fra statsministre

Relateret
H.M. Kong Christian X's nytårstale
1. januar 1941

URI
https://www.dansketaler.dk/tale/statsminister-thorvald-staunings-nytaarstale-1940